

JORDI PLAY

Albert Ràfols-Casamada i Josep Francesc Yvars, en l'estudi del pintor.

Yvars visualitza Ràfols-Casamada

L'art visual d'Albert Ràfols-Casamada ha estat exposat pel crític Josep Francesc Yvars en un llibre que acaba de publicar Edicions 62. Artista i crític conversen amb EL TEMPS. El pintor intervé per aprofundir i completar la visió mostrada pel prestigiós estudiós de l'art.

L'Albert Ràfols-Casamada acaba de complir vuitanta-tres anys, ho celebra amb l'edició d'un llibre força particular *Visió i signe La pintura de Ràfols-Casamada* (Edicions 62, "Llibres a l'abast", 398), escrit per l'historiador de l'art i exdirector de l'IVAM Josep Francesc Yvars. Tots dos em reben a l'estudi del pintor, en un carrer a mig camí de Joyce Homer.

—Com és que un llibre tan especial no té gairebé il·lustracions?

JOSEP FRANCESC YVARS: És que es tracta de dos llibres. La versió en català, l'ha publicada Edicions 62, i és una edició de butxaca que ja és a les llibreries. Polígrafa n'ha realitzat una versió de luxe amb tapa dura i força il·lustracions, algunes d'inèdites, que sortirà a la venda a final de març, en castellà i anglès. A més, a partir de maig, viatjarà una exposició antològica de Ràfols per Mèxic, Buenos Aires, Xile, Nova York, París i Roma, de la qual en sóc el comissari. Me la va encarregar Miguel Àngel Cortés per a la Sociedad Estatal de Conmemoraciones Culturales. I és

que Ràfols simbolitza l'artista complet, una versió nostrada d'home universal.

—I, més enllà de l'univers, on situa més concretament la figura de Ràfols-Casamada?

J. F. YVARS: Ràfols és un clàssic que podríem enquadrar dins l'edat de Plata de l'art espanyol. Aquesta edat arrenca amb l'últim franquisme i la transició, quan encara vivien Picasso i Miró. És la generació de Tàpies, El Paso... I Ràfols, dins d'aquesta generació, és el que té la personalitat més intimista. Jo el considero un rumiant. Sap escoltar, té ironia, activista quan tocava, professor esplèndid, mític, poeta excels, gran comunicador, dietarista important... Un noucentista. El seu pare era un paisatgista i retratista correcte. I la Maria Girona, la seva esposa, era neboda carnal del pintor i historiador de l'art Rafael Benet.

—Però el noucentisme no s'acaba amb la Guerra Civil?

J. F. YVARS: Hi ha un noucentisme simbòlic de gran pes en l'evolució primera de Ràfols, molt més forta que en altres artistes coetanis. És un fill de la guerra, sobre el qual influeix l'ombra del noucentisme com a obra ben feta, arcàdia mítica.

—I, pel que fa al llibre, quina metodologia heu adoptat, el panegíric, l'anàlisi estètica o l'anecdota vital?

J. F. YVARS: En aquest llibre m'he centrat en la pintura de Ràfols, sense anecdotismes innecessaris. He tingut accés als papers privats. He descobert que Ràfols era un bon matemàtic. Havia arribat a fer l'examen d'estat i havia entrat a l'escola d'arquitectura. Té capacitat d'abstracció i és un bon analític. Les seves fixacions estètiques inicials són Torres-Garcia, el Togores dels anys vint, el primer Sunyer i el messtratge d'Eugeni d'Ors.

Passà la seva etapa de vida bohèmia a París, viatjà a Londres i Amsterdam, descobrí el grup Cobra, Nicolàs de Stäel —que vivia fascinat per Catalunya i té un dietari en el qual explica les seves experiències catalanes al llarg de dos viatges—, i Bonnard. Li interessa la pintura, i el gran problema se centra en la forma i l'espai. És un constructor, un visualitzador. Va arribar a estar molt fascinat pel xoc expressionista abstracte americà. Més endavant, realitzà el

pas a l'abstracció lírica, on ha trobat el seu llenguatge... De Koonig, Barnett Newmann, Kline i Rothko —una mica despullat d'aquella transcendència que el portaria al suïcidi—. I introdueix un cert hedonisme, un sensualisme procedent del classicisme mediterrani.

Ràfols té un tarannà educat, amb aquella *politesse* d'antany. No és que sigui tímid. És com un gran rumiant. Deixa espais de silenci...

—Sí, perquè encara no ha badat boca. Senyor Ràfols, què hi té a dir sobre la seva recerca estètica? [Es pren un llarg moment de silenci, vol precisar cadascun dels seus mots com si estigués component un dels seus quadres, i finalment parla, amb un filet de veu.]

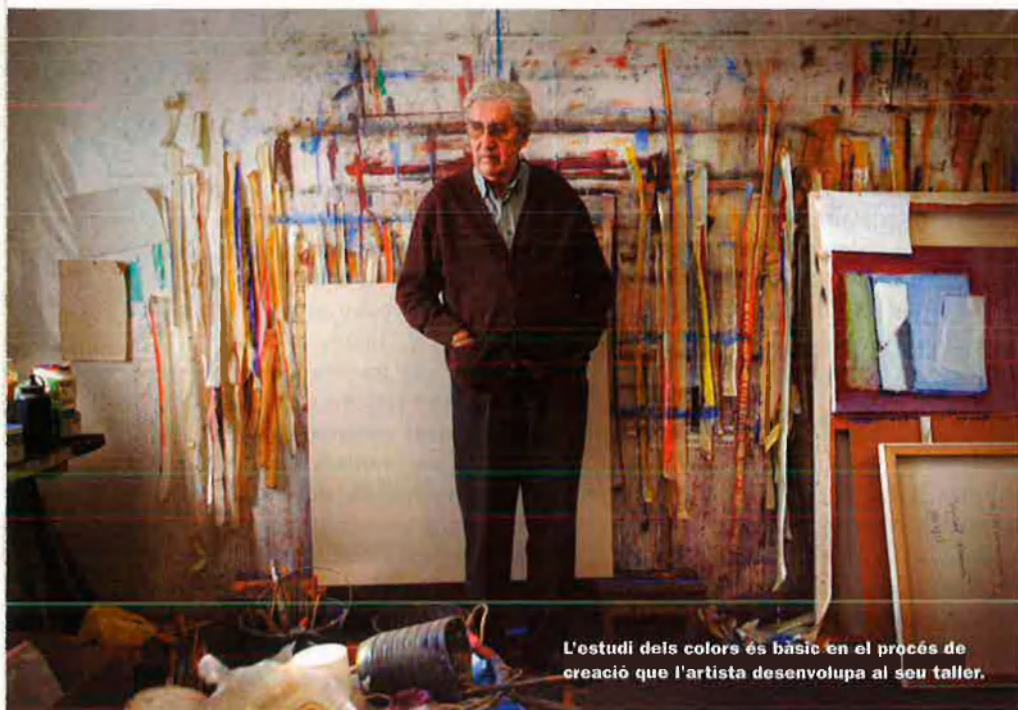
ALBERT RÀFOLS-CASAMADA: Les formes simples, sense cap significació concreta, circulant per la superfície de la pintura, són com els fets insignificants que omplen tants moments de la realitat... Que el color s'estengui sobre la tela com la sorra a la platja solitària. El color parla quan calla la matèria. M'interessa que totes les pinzellades, tots els petits signes que deixa el pinzell sobre la tela, tinguin vida, que la seva presència sigui justificada per una necessitat. Que res no hi sigui gratuït o massa fet, que tot surti autènticament, que sigui el resultat del treball, però sense que el treball s'hi vegi. Que hi hagi claredat però no planificació... M'agrada la matèria lleugera, la pintura molt diluïda banyant la tela.

J. F. YVARS: Els referents li han interessat poc, ell és un formalista en el sentit descriptiu. En el fons, tan sols li interessa com es concreten les imatges. Les formes condueixen als espais, i aquests a les imatges.

—Parlem de la seva faceta com a mestre...

J. F. YVARS: Ràfols és un mestre llegendari. Ell no ha estat mai agressiu ni dogmàtic. A classe, introdueix, més que l'argument, el dubte i la reflexió. Els problemes que planteja eren més de tipus plàstic que estètic. Li interessaven els colors, exactament com construir un espai plàstic a través del color i el conflicte entre colors, i la superposició de plans.

A. RÀFOLS-CASAMADA: L'art no es pot ensenyar, però sí que es pot despertar la creativitat, i això és el que inten-

L'estudi dels colors és bàsic en el procés de creació que l'artista desenvolupa al seu taller.

JORDI PLAN

El trobador compromès

Xavier Ribalta, el cantautor que ha fet internacional la poesia catalana, recopila quaranta anys de carrera en una caixa amb nou discos compactes mentre prepara un nou treball sobre Joan Margarit.

“Quan vaig fundar l'escola Eina, ensenyava a veure el que hi ha i que no sabem veure, ensenyava a mirar”

to fer, a més de donar a entendre certs principis. Quan vaig fundar l'escola Eina, procurava crear el clima perquè cadascú es descobrís a ell mateix, i regles per discernir el que era bo i el que no ho era. Ensenyava a veure el que hi ha i que no sabem veure. Ensenyar a mirar, i aprendre a mirar el que tu fas. Que hi hagi un principi d'autocrítica que et serveixi per anar avançant. També, a demanar-se què tenen de particular les obres d'art que han sobreviscut al pas dels anys.

—La pintura, l'art, és una finestra per on mirar la transcendència o una porta per on podem escollir si entrem o sortim?

A. RÀFOLS-CASAMADA: La idea de límit forma part de la nostra existència. Ens en podem escapar de tant en tant, dels límits que ens subjecten, però al final hi tornem. En el moment de la creació és molt important el diàleg entre els límits. L'art és una forma d'escapar-se'n, dels límits. En el moment de la creació és un salt. S'estableix un diàleg entre la tela i tu, i d'aquest diàleg dramàtic en surt l'obra. És la recerca, el que compta: buscar-se a un

mateix i procurar de fer-ho extensiu als altres.

—I és comparable, el seu procediment creatiu, al rumiant que tant agrada al senyor Yvars?

A. RÀFOLS-CASAMADA: Bé, les meves creacions són el resultat d'anar progressivament decantant una idea, simplificant-la, concentrant-la. Concentrant o diluint? Una mica de cada cosa. Diluint tot allò que tenia de circumstancial, d'accessori. Concentrant tot allò que semblava essencial: certa vibració de colors que al final he portat a un registre poc referencial, més intensificat... Pintar és una successió de decisions instantànies.

—Té res a afegir, senyor Yvars?

J. F. YVARS: Sí, que cal reparar una injustícia: el Reina Sofía no li ha dedicat mai una exposició, a en Ràfols. Ell no ha intrigat mai, i la fortuna de l'art la construeixen les intrigues. Ràfols és un artista de minories selectes i el fet que sigui respectat és sorprenent, perquè l'igualitarisme cultural sempre sacrifica l'excel·lència.

Ricard Mas

EL TEMPS